

ŽELEZIARNE
PODBREZOVÁ

PODBREZOVAN 23

Dvojťždenník Železiární Podbrezová a.s. | ročník LXV | vyšlo 16. decembra 2009

Vážení spolupracovníci,

opäť sú tu Vianoce. O niekoľko dní zasadneme k štedrovečernému stolu a obzrieme sa späť, čo sme v tomto roku prežili. Máme za sebou ťažké obdobie a azda nikto z nás na rok 2009 tak skoro nezabudne. Možno ho totiž označiť za absolútne najťažší v novodobej histórii našej i ostatných spoločností ŽP GROUP.

Celosvetová finančná kríza, ktorá prerástla do hospodárskej krízy, sa začala prejavovať v Železiarňach Podbrezová už na sklonku minulého a naplno prepukla na začiatku tohto roka. Ani vo sne by ma nebolo napadlo, že my budeme musieť hovoriť o hromadnom prepúšťaní zamestnancov, pripravovať a realizovať náročné reštrikčné opatrenia, smerujúce k zníženiu nákladov. V tomto roku to bola žiaľ realita. Je mi veľmi ľúto všetkých tých, ktorí v jej dôsledku prišli o zamestnanie.

Bolo to veľmi zlé, ale z dnešného pohľadu možno prehlásiť, že prijaté opatrenia neboli samoučelné a vzhľadom na vzniknutú situáciu boli správne. Vďaka nim železiarne v roku 2009 nemuseli odstaviť výrobu a aj napriek tomu, že sme niekoľko mesiacov pracovali s využitím len päťdesiatich percent výrobných kapacít a museli sme znížiť stavy zamestnancov o dvadsaťtri percent, vyrábali sme a predávali svoje výrobky, a tak sme si udržali relatívne dobrú finančnú kondíciu. Obdobie, kedy sme boli nútení pracovať v štvordennom cykle, sú našťastie za nami a od 1. októbra pracujeme v normálnom pracovnom režime.

Ukázalo sa, že naše predpoklady a očakávania ku koncu roka boli správne a veľmi trpezlivo a štvrtý štvrťrok je z hľadiska počtu zákaziek i výsledkov hospodárenia, lepší, ako dva predchádzajúce. Vďaka všetkým uvedeným opatreniam, vďaka tomu, čo sme vyrobili, ale i vďaka nášmu úspornému prístupu, môžeme dnes konštatovať, že hoci náš výsledok hospodárenia nebude kladný, vzhľadom na celosvetovú

hospodársku situáciu je veľmi dobrý a perspektívny pre budúcnosť. Mnohí naši konkurenti z Európy, i z celého sveta, znášali ťarchu finančnej a hospodárskej krízy s omnoho väčšími problémami. Ich výrobné kapacity mali nižšie využitie a niektoré boli dokonca zlikvidované. Žiaľ, medzi tými spoločnosťami, ktoré v dôsledku hospodárskej krízy stratili zákazky, bola aj naša spoločnosť TTS Svinov. V porovnaní s prvou veľkou hospodárskou krízou, na ktorú spomínajú najstarší pamätníci, táto bola omnoho silnejšia. Naplno však odhalila spôsob riadenia spoločností a ich správanie sa v uplynulom období. Ak nebolo správne, mnohým sa to vrátilo v podobe veľkých finančných problémov a následnej straty zamestnania celých pracovných kolektívov.

Vážení spolupracovníci, hoci bol rok 2009 veľmi ťažký a nepriaznivá situácia viedla aj k nekalým praktikám niektorých zákazníkov (snažili sa riešiť situáciu na úkor dodávateľov), mnohé z reklamácií, ktoré sme dostali počas tohto roka, spôsobila hrubá nedisciplinovanosť našich zamestnancov. Počas roka som niekoľkokrát na rôznych fórach upozorňoval, že kríza spôsobí rôzne špekulácie s cieľom znížovania dopadov a apeloval som na nutnosť dodržiavania prísnej technologickej a pracovnej disciplíny aj v časoch nižšieho objemu výroby. A žiaľ, dnes musíme riešiť také prípady porušenia pracovnej a technologickej disciplíny, o ktorých by sa mi nebolo zdalo ani v tej najtemnejšej noci a vôbec by som nepripustil, že sa môžu stať u nás. Mal som pohovory s viacerými mladými inžiniermi, ktorí riadia výrobu. Pre mňa, ako človeka, ktorý pozná v tejto fabrike každý kút, je nepochopiteľné, ak vzdelaný človek, ktorý zastáva radiaciu funkciu, nemá dostatočnú spätnú väzbu pri plnení svojich každodenných pracovných povinností, stáva sa povrchným, alebo badať u neho prevádzkovú slepotu. Musíme si uvedomiť, že naša šanca je len v tom, že ponúkneme našim zákazníkom maximálnu kvalitu s maximálnym servisom a urobíme

naozaj všetko, čo je v našich silách, aby sme zabránili reklamáciám. Nesmieme dopustiť, aby zákazníci upozorňovali na naše nedostatky.

Vážení spolupracovníci, vysoko si cením, že sa nám v tomto ťažkom období podarilo udržať veľmi dobrú komunikáciu s bankovými ústavami a vďaka tomu, že sme ani v tých, pre nás najhorších časoch, nezastavili výrobu, je naša súčasná finančná situácia relatívne dobrá. Veľmi ma teší, že v posledných týždňoch stúpol počet objednávok a my sme mohli prijať tridsaťpäť nových zamestnancov z radov tých, ktorí v dôsledku hospodárskej krízy o prácu u nás prišli. Aj v budúcnosti pri rozširovaní našich radov budeme uprednostňovať našich bývalých zamestnancov.

Obchodný a finančný plán na budúci rok je postavený na sedemdesiatpercentnom využití našich výrobných kapacít. Výsledky hospodárenia dosahované v štvrtom štvrťroku nasvedčujú, že by jeho plnenie malo byť reálne.

Vážení spolupracovníci, nie je bežne zvykom, že spoločnosť, ktorá nekončí svoje hospodárenie v kladných číslach, vyplatí svojim zamestnancom odmenu. Predstavenstvo na zasadnutí zhodnotilo rok 2009 a aj napriek tomu, že nedosahujeme zisk, rozhodli sme sa vyplatiť, aj keď minimálne, ale odmeny zamestnancom, aj za cenu toho, že tento obnos prehlbi našu stratu. Sme totiž presvedčení, že tieto peniaze padnú každému zamestnancovi na úžitok. Verím, že rok 2010 bude pre nás lepší a želim si, aby sme si nielenže zachovali zamestnanosť, ale aby sme ju mohli zvyšovať.

Prajem všetkým vám, vašim rodinám, i všetkým zamestnancom dcérskech spoločností a ich rodinným príslušníkom, i našim bývalým dôchodcom, príjemné prežitie Vianoc a pevné zdravie. Dovoľte mi na záver vyjadriť moje presvedčenie, že finančná a hospodárska kríza doznieva a my, aj všetky naše spoločnosti, sa budeme môcť vrátiť späť do bežných koláží.

*Ing. Vladimír Soták,
predseda Predstavenstva
a generálny riaditeľ ŽP a.s.*

„Nikdy sa netreba vzdávať,“ to je moje životné krédo

Osudy ľudí okolo nás

Zo stavebnej údržby podbrezovských železiarní odchádzal v roku 1991, z funkcie zástupcu vedúceho v časoch transformácie, keď z tejto prevádzkarne bola vytvorená spoločnosť s ručením obmedzeným. Mohol sa rozhodnúť, či zostane alebo odíde a volil druhú cestu. Prácu si našiel v Ružomberku. Nespĺňala však jeho predstavy, začal preto podnikáť na vlastnú päsť. Zriadil si súkromnú stavebnú firmu. Plány mal veľké a s elánom ju rozbiehal. Neprešlo však ani pol roka a nastali zdravotné problémy. Najprv diagnóza nádor slinnej žľazy, operácia bola našťastie úspešná, následne však nešťastný pád z lešenia.

Dovtedy pomerne zdravý človek, ktorého síce občas trápila chrbtica, nikdy neuvažoval o tom, že by aj jeho raz mohli postihnúť komplikácie smerujúce k invalidite. Následky boli kruté. Chrbtica ho trápila čím ďalej tým viac, bolesti boli neznesiteľné, až sa ocitol na 2. ortopedickej klinike v Brne, kde absolvoval veľmi zložitú operáciu chrbtice. Trinásť mesiacov ležal fixovaný od hlavy až po kolená v sadrovom korzete, váziacom sedemdesiat kilogramov. Vtedy mal čas premýšľať nad svojím osudom a prebehlo mu v hlave množstvo myšlienok. Človek si v takejto situácii uvedomí, čo je pre jeho život skutočne dôležité. V tom okamihu si povedal, že sa veru nikdy nevzdá a bude čeliť všetkému, čo mu zlý osud nadelil.

Po operácii bolo trochu lepšie, aj bolesti ustúpili a zdalo sa, že konečne bude dobre. Trvalo to však necelé tri roky. Od roku 1996 trávil viac času v breznianskej

Osudy ľudí sú nevyspytateľné. V detstve málokto uvažuje o tom, že sa jeho život môže aj skomplikovať. Budúcnosť vidíme v ružových farbách a ani vo sne nás nenapadá, že by mohlo byť niečo inak. Ani pán Ján Dudáš ešte v časoch, keď patril do rodiny železiarov, nepredpokladal, aký krutý osud ho čaká.

Foto: F. Hrablay

nemocnici ako doma. Deformácie krčných a hrudných stavcov boli také rozsiahle, že sa nikto nechcel podujáť na ďalšiu operáciu. S úctou spomína na MUDr. Ivana Droppu, neurológa z NsP Brezno, o. Okrem iného, mu pripisuje

zásluhy aj na tom, že sa napokon profesor Lubomír Reháč vo Fakultnej nemocnici v Bratislave podujal na náročnú operáciu. Povďačný je aj MUDr. Emílii Bučkovej z doliečovacieho oddelenia, kde strávil množstvo času.

A ešte želanie pána Dudáša:

Osobitne generálnemu riaditeľovi Ing. Vladimírovi Sotákovi a jeho rodine želim pevné zdravie, krásny život, rodinné pohodlie a prajem, aby Železiarne Podbrezová pod jeho vedením ešte dlhé roky fungovali aspoň tak ako doteraz a dávali pracovné príležitosti ľuďom na Horehroní.

Všetkým zamestnancom ŽP a ich rodinám prajem veľa zdravia a šťastia, všetkým ľuďom pokoj a želim si, aby nikto na svete nepocítoval hlad a smäd, aby nikto nespoznal také bolesti, aké som prežil ja. Nevzdávam sa však. To je mojím krédom a všetkým odkazujem, že nikdy sa netreba vzdávať, bojovať sa oplatí, život je krásny!

V tom období bol už pán Dudáš odkázaný na invalidný vozík a trpel aj inkontinenciou. Obrovské bolesti si vyžiadali morfium. V októbri roku 2007 podstúpil vo Fakultnej nemocnici v Bratislave v priebehu mesiaca dve operácie. Dnes morfium neužíva, bolesti aj problémy s inkontinenciou čiastočne ustúpili a hoci sa viac – menej pohybuje len na invalidnom vozíku, pokrokom je, že už dokáže prejsť aj na francúzskych barľach. Je vďačný všetkým, ktorí mu pomáhali v tých najťažších chvíľach.

Aj napriek tomu, že zo Železiarní v Podbrezovej odišiel pred devätnástimi rokmi, stále v jeho srdci pretrvávajú kladný vzťah k bývalému zamestnávateľovi, i ľuďom

z Podbrezovej.

So ctou spomína na partiu železiarov, ktorú zorganizoval Ing. Milan Floch, aby mu v kritické chvíli darovali krv. Pridala sa aj jeho manželka a bratia. Takisto povďačný je svojmu susedovi, kamarátovi a tiež železiarovi Mariánovi Bošelovi (Vo), ktorý bol s celou svojou rodinou pri ňom, keď to najviac potreboval a pomáha mu dodnes.

V časoch, keď sa pán Dudáš rozhodoval, čo ďalej a prišiel k záveru, že sa nikdy nevzdá, chcel byť užitočným pre iných a tak sa pokúsil osloviť dobročinné organizácie a nadácie o pomoc pri zabezpečení notebooku. Z ôsmich oslovených reagovala len jediná, a to Nadácia Železiarní Podbrezová. Vďaka pochopeniu jej zriaďovateľa má dnes Ján Dudáš nový životný smer. Prostredníctvom notebooku pomáha ľuďom. Využíva svoje stavbárske skúsenosti a keďže už z zdravotného stavu nedovoľuje pohybovať sa po stavbách, robí pre známych výkresy a poskytuje rôzne s tým súvisiace služby. Voľné chvíle venuje surfovaniu po internete, a aj to mu dodáva nové sily a rozširuje obzor.

Ján Dudáš sa so svojím zložitým osudom dokázal popasovať a zmieril sa s ním. Jeho súčasný život je naplnený pokojom a radosťou, k čomu nesporne prispieva priateľka Anička, ktorá sa o neho prikladne a s láskou stará a spoločne sa tešia na najkrajšie sviatky, bližiace sa Vianoce, ktoré prežívajú v kruhu najbližšej rodiny.

O. Kleinová

PRVÁCI INFORMATICI DOSTALI NOTEBOOKY

V klubovni súkromných škôl Železiarní Podbrezová 3. decembra odovzdali členovia Predstavenstva Železiarní Podbrezová Ing. Ľudovít Ihring a Ing. Mária Niklová študentom prvého ročníka odboru informatika dvadsaťjeden notebookov a zaželeli im veľa úspechov do ďalšieho štúdia. Slávnostného aktu sa zúčastnil aj Ing. Jozef Urban, generálny riaditeľ ŽP Informatika, s.r.o., spoločnosť, ktorá zabezpečuje pre informačné technológie našich súkromných škôl kompletný servis.

Triedny učiteľ Mgr. Štefan Fedor konštatoval, že nepochybne ide o krok, ktorý v niektorých prípadoch pôsobil motivačne už pri rozhodovaní sa o vypísaní prihlášky na túto školu. Zároveň vyjadril presvedčenie, že výpočtová technika zvyšuje úroveň prípravy študentov na svoje budúce povolanie. Hoci sa zdá, že v dnešnej dobe počítač vlastní každý

mladý človek, nie je to tak, sú medzi nimi aj takí, ktorým sa dnes splnil najväčší sen.

O svoje pocity pri preberaní notebookov sa s nami podelili aj študenti: Nora RUDNAYOVÁ

- Ďakujem za notebook, ktorý mi pomôže pri ďalšom štúdiu. Verím, že aj využívaním výpočtovej techniky sa nám

Foto: I. Kardhordová

podarí napredovať.

Matúš BUBELÍNÝ

- Beriem to veľmi pozitívne, som rád, že sa budeme mať na čom učiť nielen v škole ale aj doma, kde mám počítač, avšak je neprenosný. V tom vidím najväčšiu výhodu.

Erik CITTERBERG

- Už na začiatku to bol dôvod, prečo som sa prihlásil na štúdium v Súkromnom gymnáziu Železiarní Podbrezová. Táto

učebná pomôcka dáva štúdiu informatiky vyššiu úroveň vzdelávania v porovnaní s inými školami.

Miroslava ŽABKOVÁ

- Som rada, že nastal ten okamih, pretože sme sa ho od septembra nevedeli dočkať. Doma nemám osobný počítač, takže toto je môj prvý a už sa teším domov, aby som ho mohla čím skôr zapnúť

(vk)

Nora Rudnayová

Matúš Bubelíný

Erik Citterberg

Miroslava Žabková

* vianočná anketa * vianočná anketa

Zhovárala sa: V. Kúkolová
Foto: I. Kardhordová

Jozef JAKUBEC, valcovňa bezšvíkových rúr

- Vianoce vnímam ako najkrajšie sviatky roka hlavne preto, že sme celá rodina pokope. Najúžasnejším obdobím sú pre moju len trojročnú sestričku, nevie sa vytešiť z toho všetkého, čo sa okolo nej deje, z darčiekov, stromčeka... My sa tešíme už pohľadom do jej rozžiarených očiek. A aby boli ešte krajšími, už teraz hľadáme darčeky, aby sme našej malej splnili, čo jej v očiach vidíme. Teším sa aj na to, ako pôjdeme s otcom do hory pre stromček, na jeho zdobenie a na vianočný oddych.

František MEDVEĎ, valcovňa bezšvíkových rúr

- Je to obdobie, kedy je viac času pre medziľudské vzťahy, hlavne po tom predvianočnom zhone. Pri jednom stole sa stretáva celá naša rodina, chodíme na návštevy a aj s tými, s ktorými nie sme v priebehu roka v kontakte sa na vianočné sviatky opäť zídeme – s otcom i bratom Štefanom. Mám tri dcéry, z ktorých najmladšia Viktória má len štyri roky a je len prirodzené, že Vianoce sú pre ňu najčarovnejšie, zo všetkého má najväčšiu radosť a my ju zdieľame s ňou.

Ján HUBERT, valcovňa bezšvíkových rúr

- Samozrejme, aj pre mňa sú jednoznačne najkrajšími, v prvom rade preto, že sa zide celá rodina. Sviatkovat budeme s manželkou a dvomi najmladšími dcérami, ktoré sú už dospelé, takže sa na príprave vianočných sviatkov všetci rovnakou mierou podieľame. K štedrovečernému čaru pre mňa neodmysliteľne patrí kapustnica, kapor, nejaké tie malé darčeky, ale zo všetkého čo si prajeme, najhlavnejšie je zdravie.

Peter VRÁNSKY, ťaháreň rúr

- Áno, sú. Vracajú ma neustále do môjho detstva. V súčasnosti sa snažím vytvoriť ich čo najkrajšie pre mojich dvoch synov, ktorí majú len dva a štyri roky. Darčeky pre deti vyberáme s manželkou spolu a potom pre seba, kupujeme samozrejme každý zvlášť. Stromček zdobím prevažne ja s chlapcami a potom mám už len jedinú - milú povinnosť, venovať sa synom, aby manželka mohla napiecť a navariť.

Pavel TURŇA, ťaháreň rúr

- Aj pre mňa sú najvzácnejšie, pretože sa stretneme s celou rodinou. Mám tri deti, k nim pribudla vnučka a s nimi prežívame najkrajšie chvíle. Veď Vianoce – to je návrat do detstva, pohoda, spomienky a všetko čo k tomu patrí. V predvianočnom čase nakupujeme darčeky, hlavne pre vnučku. Hoci aj nás dospelých poteší malá drobnosť, ktorú si nájdeme pod stromčekom, Vianoce sú pre nás skôr o vzťahoch, ako o darčekom.

Elena BELKOVÁ, ťaháreň rúr

- Veru, sú to najkrajšie sviatky roka, nakoľko ich trávime celá rodina stále spolu – slobodná dcéra, syn s nevestou a dvoma vnúčikmi. Všetci bývame v jednom dome, my s dcérou sme na štvrtom podlaží a oni na treťom, takže to máme k sebe po celý rok aj takto blízko. V súčasnosti nakupujem darčeky pre vnúčatá, ktoré z nich majú vždy najväčšiu radosť. Stromček aj v tomto roku pripraví dcéra, ktorá mi pomôže aj s prípravami na večeru. No a potom nasledujú darčeky a priznám sa, že aj mňa vie potešiť každá maličkosť.

Sú aj pre vás Vianoce najkrajšími sviatkami roka?

ŠTEDROŠŤ

Obdobie adventu a blížiacich sa Vianoc je obdobím výraznejšieho citového prežívania. Ľudia majú k sebe akosi bližšie a dokážu sa aspoň na chvíľu vzájomne rešpektovať. Každý už túžobne očakáva Štedrý deň a štedrý večer, kedy sa rozsvieti vianočný stromček a rodina zasadne spolu za štedrovečerný stôl. Ale prečo práve tento deň je štedrým dňom?

Čo robí tento deň štedrým a v čom spočíva jeho štedrosť? V snehu a mraze, ktorý by sme si žiadali, aby tohoročné Vianoce mali tú pravú atmosféru? V množstve darčiekov, ktoré nájdeme pod vianočným stromčekom? V bohato prestretom stole, ktorého menu zachováva starodávne zvyky našich predkov? Áno, mnohí vidia štedrosť tohto dňa práve v týchto veciach.

Ale predsa v tento deň si akosi viacej štedrosť prejavujeme aj my navzájom. Štedrosť rozdáваме milým úsmevom, láskavým slovom, dobrým skutkom a podobne. Štedrý deň so svojim štedrým večerom je jednoducho zvláštny. Človek štedro prijíma, ale zároveň i štedro dáva. Niekedy si pomyslíme, keby tých štedrých dní bolo viacej v roku, alebo radšej keby celý rok bol takýmto štedrým dňom.

Štedrým na dobré vzťahy, milým úsmevom na porozumenie či štedrým na radosť, lásku a pokoj - hodnoty, ktoré nám v živote tak často chýbajú. Pre väčšinu z nás sú Vianoce čímsi posvätným a nedotknuteľným. Vianoce však nie sú len o pohode doma pri stromčeku. Sú aj o službe v práci, keď ich trávime s kolegami, či o tom, ako ich prežívajú ľudia ďaleko od domova, ktorí pracujú v zahraničí, odlúčení od svojich rodín.

Ak sa vám teda na Vianoce pripáli ryba, či kapustnica bude o niečo kyslejšia, povedzte si: - „Čo by iní za to dali, len aby to vôbec mali...“

Darina Belková, Ppam

Jozef PÍTA, druhovýroba

- Asi preto, že sa na ne tešíme celý rok, na rodné stretnutie a vianočnú pohodu. Žijem s družkou a prídu jej deti a vnúčatá. V tomto čase predvianočnom sa pripravujeme na to aby im u nás bolo dobre. Nakupujeme darčeky a spolu budeme pripravovať stromček i sviatočnú večeru. Obdarujeme sa celá rodina, veď koho by nepotešilo, že si čo len maličkosťou tí najbližší na neho spomenú.

Milan KURACINA, druhovýroba

- Určite sú, hlavne preto, že je rodina pokope. Mój najmladší syn už má šestnásť rokov, ale je trvale postihnutý a tak sa budeme s manželkou a jeho staršou sestrou venovať hlavne jemu. On vníma Vianoce vždy tými detskými očami. Preto vždy pripravujeme aj nejaké prekvapenie pod stromček, čo len maličkosť, každého poteší. Teším sa už na ovocnú misu. Aj u nás doma bolo ovocie, ale nepodávalo sa tak ako ho podáva manželka – na mise sú naukladané všetky druhy ovocia.

Lubomír MITUNIK, energetika

- Aj ja mám rád Vianoce, zídeme sa celá rodina pri jednom stole, to znamená starký, starká, moji rodičia a ja. Udržujeme tradičné zvyky, stromček vyzdobíme my chlapi, mama so starkou napečú a navaria. Mám rád klasický zemiakový šalát, rybu a samozrejme kapustnicu, ktorú uvarí starká. Pripravujem aj darčeky, hoci u nás sa nehľadí na hmotné podarúčky, ale obdarúvame sa tým, že si navzájom pomáhame. Na Vianoce je to len maličkosť, hlavné je, že sme spolu.

Juraj FAŠKO, oceliareň

- Myslím si to aj ja. Najviac si ich cením preto, že sa s manželkou zídeme so synom a jeho rodinou, teda hlavne šesťročným vnúčikom. Ostatné deti, nakoľko nenašli uplatnenie na Slovensku odišli za prácou do zahraničia a pravdepodobne tam budú aj sviatkovat. V súčasnosti nakupujeme darčeky, hlavne pre vnúčika a ozdobíme, dnes už len umelý stromček. Z večere sa najviac teším na slovenskú kapustnicu.

Roman HALAMA, oceliareň

- Myslím si, že Vianoce sú pre každého najkrajšie sviatky roka. Mám tri deti od 18 po päť rokov, takže keď sa tešia deti na tento sviatok, musíme sa tešiť aj my rodičia a spríjemnit im ho. Darčeky sme začali nakupovať už na jarmoku a práce na prípravu sviatkov si rozdelíme. S deťmi ozdobíme umelý stromček, pomáhame však aj manželke, ktorá vypeká a vyvára, aby sme mali všetko pripravené nielen na Štedrý večer. Samozrejme, že z týchto jedál mám najradšej kapustnicu, ale aj šalát či klobásky...

Miroslav BÁNIK, zásobovanie

- Určite, aj ja ich považujem za najkrajšie. Sú to sviatky rodiny, rodinnej pohody. Mám dve deti – jedenásť a sedemnáť ročné. Štedrý večer prežívame v kruhu rodičov, kam prinesieme napečené koláče. Doma si ešte predtým ozdobíme stromec a časť darčiekov pod ním necháme, aby mali deti radosť. Ostatné odnesieme k rodičom a tam si ich rozdáme. Zo štedrovečerného jedálnička mám najradšej tradičnú kapustnicu.

VIANOCE V ŽĎÁRSKU

Tradičné Vianoce trvali dvanásť dní, začínali Štedrým dňom a končili sviatkom Troch kráľov. Týždeň pred Štedrým dňom v Žďársku obchádzali domy zobráci a nádenníci a spievali koledy. Za starších čias chodili koledovať aj farári a učítelia, ktorí sami vymýšľali koledy.

Štedrý deň

Bol v znamení príprav na večerné a nočné oslavy. Všade sa riadilo, zdobilo a varilo. Zároveň bol Štedrý deň veľmi bohatý na rôzne zvyky. Hneď pri rannej omši boli posvätené vetvičky z ihličnatých stromov, ktoré obecný pastier rozdal každému hospodárovi a dostal za to chlieb alebo koláč.

Na niektorých miestach gazdiné na Štedrý deň namiesto obvyklého zlatého prasiatka slubovali deťom, ktoré sa postili, že uvidia zlatého kohútika. Niekde bol pôst úplný, inde jedli len trochu hrachu. Muži nevykoná-

potom hospodár zahrabal pod najušľachtilejší strom.

Štedrovečerná večera sa spájala s mnohými veštiami. Pri stole musel byť páry počet stolovníkov, inak do roka niekto zomrel. Nikto nesmel sedieť tvárou k dverám a gazdiná sa nesmela počas večere pohnúť od stola, aby sliepky dobre niesli. Všetko jedlo si musela pripraviť na stôl skôr, ako si sadla. Pri nesení vianočky sa nikto nesmel ozvať, nielen v izbe, ale na celom hospodárstve. V niektorých regiónoch platil zákaz pitia. Jedlo bolo odmenou za celoročnú prácu a všetko malo svoju

príchod ženicha. Niekde pustili z domu nakrmeného psa a sledovali ho, kde sa vyberie. Menej známym zvykom bolo vyťahovanie polienok, ktorých tvar mal prezradiť vzhľad a povahu budúceho ženicha. Veľmi obľúbeným bolo kopanie hrnčekov. Bolo ich obvykle sedem a pod každým sa niečo skrývalo – prstienok (svadba), kúsok chleba (hojnosť), mince (bohatstvo), obrázok dieťaťa (narodenie), nič (bieda), ruženec (celibát) alebo hliana (smrť). Krásny je zvyk dievčat, ktoré chodili po večeri k studničke, z ktorej vyberali kamienky ale-

SVIATOČNÁ KUCHYŇA

Na Vianoce pripravovali gazdinky polievku šošovicovú, krúповú, rascovú a hrachovú so žemľou, neskôr rybiu, podľa miestnych podmienok. Obľúbená bola hubová omáčka s chlebom, krupicová kaša posypaná perníkom, omáčka zo sušených rozvarených sliviek a iného ovocia. Nesmeli chýbať buchty. Ryby sa na štedrovečernom stole objavili až po druhej svetovej vojne, skôr v zámožnejších rodinách. V niektorých oblastiach si zachovali zvláštne zvyklosti. Napríklad na Dačicku bolo na Štedrý večer na stole deväť druhov omáčok – z cesnaku, húb, sušených rybičiek, sliviek... Súčasťou hlavného jedla bol vždy hrach alebo šošovica.

TRADIČNÉ VIANOČNÉ JEDLÁ

Čierna omáčka

Povaríme krížalky z hrušiek a rozsekáme nadrobno. Pridáme rozvarené sušené slivky, hrozienka a strúhaný perník. Všetko povaríme.

Sladká omáčka „Muzika“

Krížalky z jablák a hrušiek, sušené slivky a pod., rozvaríme vo vode. Po zhusťnutí túto mierne prisladenú zmes jeme z misy. Niekde ju podávali s knedľou.

Rezný Kubo

Jačmenné krúpy zmiešame s pokrúpanými sparenými sušenými hubami, dáme do pekáča, zalejeme vodou, osolíme a zapечieme. Pri sviatočných príležitostiach do tejto zmesi pridávame slaninu a údené mäso.

Rybia polievka s opraženou žemľou

Očistenú hlavu, vnútornosti a obrezky z kapra zalejeme vodou, osolíme, pridáme niekoľko gulôčok celého čierneho korenia, nové korenie, strúčik

cesnaku, jednu menšiu cibuľu, 100 g koreňovej zeleniny a varíme. Vývar precedíme a kúsky rybieho mäsa zvlášť vyberieme. Na masle ešte opečieme trochu nastrúhanej zeleniny, zaprášime lyžicou hladkej múky, zalejeme vývarom a povaríme. Do hotovej polievky vložíme mäso, prisolíme a dochutíme muškátovým orieškom. Na tanieri pridáme opraženú žemľu a petrželenovú vňať.

Teplý zemiakový šalát

Kilogram varených zemiakov nakrájame na plátky, 10 dkg na kocky pokrúpanej slaninky vyškvaríme a precedíme. Na vypečenú masť dáme nastrúhanú cibuľku, soľ, korenie, ocot a nakoniec pridáme smotanu. Do horúcej omáčky vložíme zemiaky a premiešame. Môžeme pridať aj vyškvarenú slaninku. Táto novinka sa objavila v zámožnejších vidieckych rodinách začiatkom dvadsiateho storočia.

ZDAS

vali ťažšie práce. Gazdiné však bielili, drhli, umývali, pretože všetky práce mali byť hotové do zotmenia, kedy sa všetci schádzali k stolu a nikto sa už nesmel zdržiavať vonku. Nechodili ani na návštevy, pretože by to odnieslo spokojnosť z rodiny. Návšteva bola vítaná len v prípade, že pred ňou vstúpilo do domu dieťa, ktoré prinášalo šťastie. Naopak, návšteva bez dieťaťa prinášala nešťastie.

Izbu si domáci vyzdobili zelenými vetvičkami, vešali ich ponad pec, dvere, okná a hlavne nimi zdobili stôl. Chvojky boli ozdobené šípkami, orechmi, sušeným ovocím, ozdobami z perníka, cesta a slamy. Vianočná výzdoba neplnila len dekoratívny charakter, mala aj ochrannú funkciu pred zlými silami. Vo väčšine rodín nechýbali jasličky, pripomínajúce narodenie Ježiška.

Pred večerou niekde (napr. na Bystřicku) dom pokropili svätenou vodou a hospodárske budovy vykurovali kadidlom. To

symboliku. Koláče a vianočka predstavovali pšenicu, koláč a chlieb žito, kaša ovos alebo proso... Každé z jedál na stole malo magický význam a každý musel zo všetkého po kúsku ochutnať. Hrach mal dať človeku silu, huby mali chrániť pred vnútornými chorobami.

Po večeri hľadali deti pod vetvičkami darčeky. Boli veľmi skromné, väčšinou sladkosti alebo hračky. Rodičia boli obdarovávaní zriedkakedy. Nezabúdali na čelaď, ktorá dostávala vianočku a výslužku.

Čas medzi koncom večera a začiatkom polnočnej omše bol určený na spev kolied a magické hľadanie. Hospodár veštil úrodu pomocou šúpiek z cibule so soľou, jadier z jablčka vo vode alebo noža, ku ktorému priväzoval z jednej strany kus chleba a z druhej kúsok vianočky. Mládež najviac zaujímalo, ako to bude s ich láskou. Mládenci vyzerali odkiaľ vyjde prvá hviezda, odtiaľ by mala prísť aj ich nevesta. Dievčatá počúvali, odkiaľ zabrechá pes, jeho hlas veštil

bo drevka a snažili sa z nich vyčítať svoju budúcnosť.

Už od konca 18. storočia boli stále dostupnejšie tlačene snáre, podľa ktorých sa predkovia snažili vykladať odliate znamenia z olova alebo vosku. Púšťanie lodičiek z orechových škrupín, niekedy aj so zapálenou sviečkou, malo svoje čaro. Ten, koho škrupina sa udržala na kraji, mal zostať doma. Ak škrupina vyplávala doprostred, bola na obzore cesta do sveta a ak sa potopila a zhasla sviečka, veštilo sa smrť.

Pred polnocou sa ľudia vydávali so svetlom ku kostolu, kde bolo všetko pripravené k polnočnej omši, ktorá bola slávnostným vyvrcholením Štedrého dňa.

(Regionálne múzeum v Žďari nad Sázavou a internet)

Ing. Miroslav DOMOVEC, CSc.,
vedúci oceliarne

1. V našej rodine sú tradične považované Vianoce za najkrajší a najdôležitejší sviatok v roku. Schádzame sa rodičia s deťmi, pozývame k nám starých rodičov a snažíme sa dodržiavať obrady podľa starých zvyklostí. Nechýba samozrejme slávnostne vyzdobená jedlička a aspoň trochu voňavej čečiny v každej izbe. K sviatočnej atmosfére prispieva aj návšteva poľnohospodárskej omše v neďalekom kostole.

2. Večerieme pri sviečkach, klasické jedlá podľa zvykov našich predkov. Celý deň sa snažíme nejest skoro nič a večer tvoria ako predjedlo doma upečené oblátky s medom a po nich sú vždy na výber opekance s bryndzou alebo makom. Nasleduje v kotlíku uvarená kapustnica, niekedy aj kyslá hubová polievka s tzv. mrvenicou a končíme tradične rybou so zemiakovým šalátom. Keďže ale u nás nemá kto zabíť kapra, väčšinou máme pečené pstruhy. Po večeri sú ešte lákadlom koláče rôznych druhov.

3. Na Vianoce si pod stromček kupujeme väčšinou praktické darčeky, predovšetkým oblečenie alebo športové potreby. Mňa samozrejme vždy najviac poteší, keď sa stretne doma na Štedrý večer všetci zdraví. Osobne nemám špeciálne požiadavky na typ darčeka. Poteší ma každá maličkosť pretože viem, že som ju dostal od vďačných blízkych ľudí.

Ing. Jozef ČERŇAN,
vedúci energetiky

1. Vianoce sú pre mňa najkrajšími sviatkami roka, vianočná výzdoba celého bytu, živý vianočný stromček, to všetko dotvára atmosféru radosti a po-

1. Čo pre vás znamenajú Vianoce?
2. Vaše štedrovečerné menu pozostáva z tradičných jedál alebo pripúšťate aj tie, ktoré priniesla moderná doba?
3. Aký vianočný darček by vás potešil?

koja. Je to obdobie, keď môžem viac času venovať rodine.

2. Naše štedrovečerné menu tvoria každoročne oblátky s medom, chlieb, cesnak, výborná štedrovečerná kapustnica, kapor na podkovičky v trojbale, zemiakové šúľance s maslom a opekance s makom, s prípitkom bieleho vína. Toto je u nás doma na štedrovečernom stole tradičné a nemenné.

3. Určite zdravie pre celú rodinku a akákoľvek drobnosť od svojich najbližších. Najviac ma vždy potešili darčeky od detí – ich ručné práce.

Ing. Peter KRAJAN,
vedúci dopravy

1. Vianoce sú pre mňa obdobím, kedy sa životné tempo v našej domácnosti trochu zastaví a môžeme si spolu s manželkou a deťmi viac užiť jeden druhého. Ja osobne si vždy spomeniem na krásne chvíle pri stromčeku v detstve, na svojich rodičov, ktorí už bohužiaľ nie sú medzi nami. Okrem toho, že je to kresťanský sviatok, využívame tento čas na návštevy v rodine a samozrejme aj svojich priateľov.

2. Snažím sa to robiť ako môj otec, prípitok, krájanie jablka do hviezdíčky pre šťastie z ktorého každý kúsok dostane, oblátky s medom a cesnakom,

kapustnica, rybie filé a šalát. Opekance sme zrušili. Všetko s manželkou pripravíme tak, aby nemusel nikto vstať od stola. A samozrejme na stole musí horieť sviečka.

3. To neprezradím, pretože sa to potom nemusí splniť.

Ing. Alena KVAČKAJOVÁ,
vedúca odboru daní

1. Keď som mala mladšie deti, Vianoce boli predovšetkým o radoosti v ich očiach. Teraz, keď sú dospelé, je to o pohode pri krbe, čaji s rumom a príležitostne, keď majú chuť niečo o sebe prezradiť, tak o ich plánoch. A samozrejme: Popelka v telke.

2. Naša večera je kombinácia starého s novým. Za staré považujem liptovskú kapustnicu, ktorá je na rozdiel od horehronskej bez kapusty, a majonézový šalát. Za nové považujem miesto vyprázaného kapra grilovaného lososa. A tak podobne je to s prípitkom a koláčmi. Len vianočné oblátky s medom a ces-

nakom sú u nás večné.

3. Ja som knihomol, takže kniha.

Ing. Miloš DEKRÉT,
vedúci fahárne rúr

1. Vianoce sú pre mňa najkrajšie chvíle roka, počas ktorých v kruhu svojich najbližších môžem po adventnom čase osláviť príchod Spasiteľa na zem, spoločne sa môžem tešiť z krásnej vianočnej atmosféry a z darčekom, ktorými odarujem svoju rodinu. Aspoň na chvíľu sa počas týchto dní zastavím a odsuniem každodenné problémy.

2. V tomto prípade sme ako rodina konzervatívni a tradície, ktoré sme si doniesli z detstva určite neporušíme, hlavné jedlá sú kapustnica, ryba a opekance s makom. Samozrejme okrem toho si môžeme prísť na svoje v mnohých sladkostiach, s ktorými sa následne vyrovnávame celý január.

**Zaželali príjemné prežitie
vianočných sviatkov
svojim kolektívom
a všetkým zamestnancom ŽP a.s.
a prezradili nám, ako prežívajú
Štedrý večer v rodinnom kruhu**

3. Úplne bežné veci na oblečenie, prípadne nejaká kozmetika.

Ing. Ingrid NÁGELOVÁ,
vedúca odboru expedície
a obchodnej administratívy

1. Vianoce sú najkrajším sviatkom v roku, na ktorý sa intenzívne teším už od detstva. Majú pre mňa neopakovateľnú atmosféru, príchut domova, sú plné vône, lásky a rodinnej pohody.

2. Štedrovečerné menu je jediné tradičné menu, ktoré počas roka pripravujem. Bez ryby, šalátu, kapustnice a makových opekance by Vianoce u nás doma neboli tými pravými Vianocami.

3. Čaro Vianoc pre mňa nespočíva v darčekom pod rozsvieteným vianočným stromčekom, ale v tom, že sa pri ňom stretnem s mojimi blízkymi. Symbolickým vianočným darčekom je pre mňa kniha, určite ma poteší viac ako papuče.

Ing. Milan SRNKA, PhD.,
vedúci odboru technického
a investičného rozvoja

1. Vianoce sú pre mňa najkrajšími sviatkami roka, kedy si nachádzam viac času pre rodinu. Sú to sviatky pokoja, oddychu a zároveň sú veľkým kresťanským sviatkom.

2. Na štedrovečernom stole nesmú chýbať tradičné jedlá pochádzajúce z našej rodiny, ako je kapustnica s údenou rybou a opekance s tvarohom. Pribrali sme tradičné jedlo z rodiny mojej partnerky, a tým je zemiakový šalát a rybie filé. Štedrovečerné menu pripravujeme len raz v roku a preto sa naň po celý rok tešíme.

3. Pre mňa je najväčším darčekom pod vianočným stromčekom pohľad na šťastné detské oči.

(ok)

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ani v tomto roku sa nezastavili práce na obnove hradu Ľupča. Pokračovali výskum na objekte horného hradu a následne bola realizovaná obnova južnej fasády. Zachránené a prezentované boli všetky vzácne prvky, ktoré sa zachovali a boli odkryté pri výskume južnej fasády horného hradu. Preto tu pozorný návštevník môže rozoznať plastickú výzdobu kamenných ostiení okien, maľbu v okolí okenných otvorov a v neposlednom rade, iluzívnu maľbu kľúčových strielní. Medzi vzácne a najstaršie prvky patrí novo odkrytý okenný otvor z obdobia gotiky, ktorý je viditeľný ako malé štvorcové okno s výrazne červeným orámovaním.

Rekonštrukčné práce pokračovali aj na dolnom nádvorí, kde bola dokončená plocha dlažby celého nádvorja aj s príslušnými časťami. Nástup do horného hradu je sprístupnený trasou kamenného schodišťa so zachovaním čo najautentickejšieho prostredia.

Zachovaním trávnatých plôch na dolnom nádvorí chceme do budúcnosti spríjemniť návštevníkom pobyt v areáli pri spoločenských podujatiach a poukázať aj na túto časť parkovej architektúry hradu.

Je potrebné na záver poďakovať sa všetkým tým, ktorí sa či už priamo alebo nepriamo podieľali na obnove hradu – v tomto roku bolo možné realizovať ďalšie práce aj za finančnej pomoci z grantového systému Ministerstva kultúry SR prostredníctvom čerpania prostriedkov z programu „Obnovme si svoj dom“.

Mgr. Peter Mosný, kastelán hradu Ľupča

Kaplnka na hrade Ľupča ocenená ako Kultúrna pamiatka roka

V roku 2008 bolo ukončené reštaurovanie hradnej renesančnej kaplnky, na ktorej práce prebiehali od júna 2008. Železiarne Podbrezová a.s. sa ako majiteľ hradu prihlásili práve s kaplnkou koncom septembra 2009 do súťaže Kultúrna pamiatka roka 2008, ktorú vyhlasuje Ministerstvo kultúry SR. V kategórii Príprava a realizácia obnovy reštaurovania národnej kultúrnej pamiatky patrila práve Ľupčianska hradná kaplnka a jej príslušné priestory k trom oceneným pre rok 2008. Za Železiarne Podbrezová ocenenie Fénix prevzal generálny riaditeľ Ing. Vladimír Soták a keďže pod reštaurovanie kaplnky sa podpísal akademický maliar – Jozef Dorica, jemu patrí cena za realizáciu samotného reštaurovania. Za Ministerstvo kultúry SR odovzdával cenu štátny tajomník Ministerstva kultúry SR Ivan Sečík, Peter Kamenický zastupoval Nadáciu SPP, ktorá bola spolu so spoločnosťou Slovenský plynárenský priemysel a.s.

Foto: Barbora Petříková

Cenu prevzal Ing. Vladimír Soták, predseda Predstavenstva ŽP a.s. a akademický maliar Jozef Dorica, ktorý kaplnku reštauroval.

a Združením historických miest a obcí, partnerom súťaže.

Kaplnka s príslušnými priestormi – sakristiou a vstupnou chodbou sa nachádza v stredovej časti hradu, v obrannej veži – tzv. bastióne. Historicky pochádza z obdobia, kedy hrad obýval Gaspar Tribel, vlastník hradu v rokoch 1595 – 1620. Vybudovanie kaplnky, resp. v tom čase skôr evanjelickej modlitebne, sa datuje pravdepodobne do obdobia po roku 1608. Zásahy, súvisiace s barokovou prestavbou hradu, boli v kaplnke realizované v druhej polovici 17. storočia, kedy hrad patril do majetku

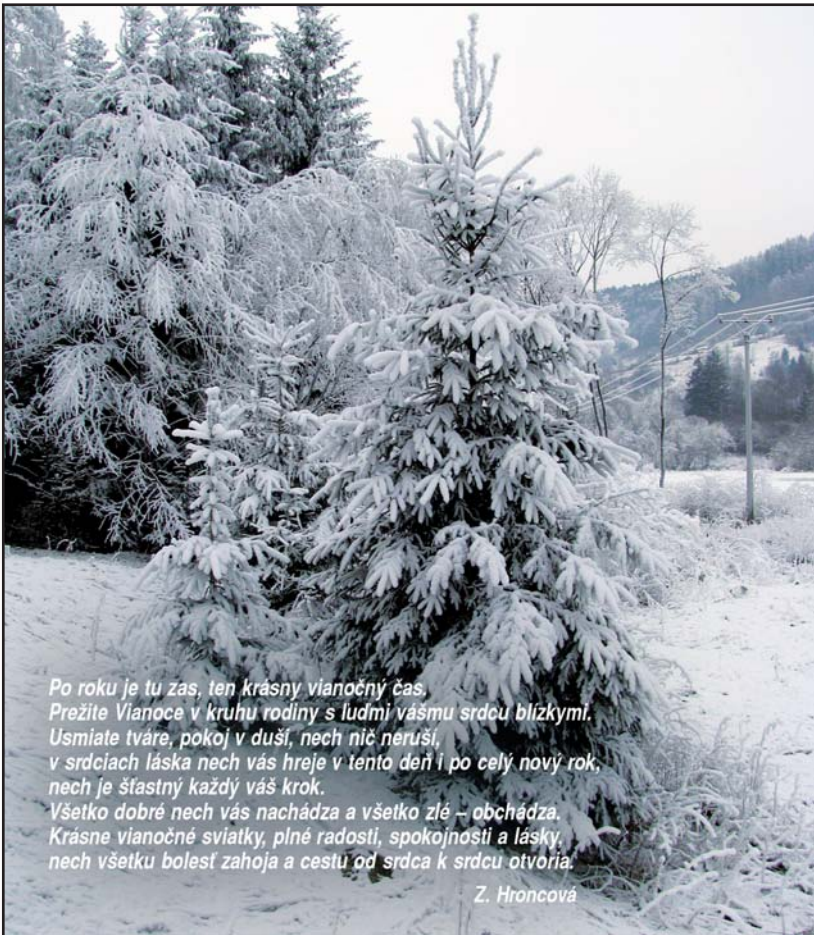
Márie Seči. Úpravy kaplnky v nasledujúcich storočiach zasahovali do jej charakteru už skôr devastačným, ako obnovujúcim spôsobom.

Ocenenie Kultúrna pamiatka roka je však potvrdením, že reštaurátorské práce boli vykonané kvalitne, s uznaním odbornej obce – veď prihlásené pamiatky hodnotila odborná porota. Okrem tejto pocty sme radi, že – slovami pána Doricu: „... reštaurovanie významne obohatilo náš pamiatkový fond v kontexte hradných renesančných kaplniek na Slovensku. K doteraz jedinej celistvo zachovanej hradnej kaplnke na Oravskom hrade plnohodnotne pribudla druhá na hrade Ľupča.“

Ing. Alena Sojková, MBA

Foto: Anna Nociarová

*Po roku je tu zas, ten krásny vianočný čas.
Prežite Vianoce v kruhu rodiny s ľuďmi vášmu srdcu blízkymi.
Usmiate tváre, pokoj v duši, nech nič neruší,
v srdciach láska nech vás hreje v tento deň i po celý nový rok,
nech je šťastný každý váš krok.
Všetko dobré nech vás nachádza a všetko zlé – obchádza.
Krásne vianočné sviatky, plné radosti, spokojnosti a lásky,
nech všetku bolesť zahaja a cestu od srdca k srdcu otvorí.*

Z. Hroncová

Čaro Vianoc

Opäť sa blížia Vianoce a aj naše posledné tohtoročné vydanie novín dýcha sviatočnou atmosférou.

Rok prebehol neuveriteľne rýchlo a odhliadnuc od toho, že sme si už v ostatnom čase zvykli na prosperitu a teraz musíme konštatovať, že máme za sebou veľmi ťažké obdobie, Vianoce bez hojnosti si nevieme ani len predstaviť.

Udalosti uplynulých mesiacov nesporne poznali mnohých a ak sme už mali pocit, že všetko ide hladko a nič sa nemôže stať, dnes je náš pohľad úplne iný. Čas neistôt a strachu o budúcnosť prinútil mnohých neplyvať a možno viac premýšľať aj o hodnote vecí.

V týchto dňoch však vládne zhon a obchody sú preplnené kupujúcimi. Aj napriek tomu, že nie je to už to, čo bývalo, Vianoce musia prebehnúť v novodobom ponímaných tradíciách a ak sa stoly nebudú prehýbať často zbytočne neprimeraným množstvom jedla, nebudú to tie pravé sviatky. A to všetko aj

na úkor zadĺženia. Takisto je to s nákupom darčiek. Aj keď je peňaženka tenšia, deti si zvykli na honosné dary a nemožno ich sklamať.

Ak sa obzrieme desiatky rokov späť, vybavajú sa nám v pamäti Vianoce nášho detstva. Boli síce omnoho skromnejšie ako tie dnešné, ale plné lásky a rodinnej pohody. Pod vianočným stromčekom si každý našiel maličkosť a nesmierne sa jej potešil. Ešte viac však tešili rozhovory v kruhu rodiny, spomienky, či spoločné prezretie rodinných albumov. To všetko, nie preplnené stoly a drahé dary, dodávalo Vianociam tú neopakovateľnú atmosféru.

Ak chceme dosiahnuť čaro Vianoc aj dnes, nepotrebujeme k tomu drahé dary a honosné jedlá. Ľudské vzťahy nenahradí ani ten najväčší vecný dar. Kto dokáže vnímať hodnoty vychádzajúce z medzilidských vzťahov, nepotrebuje peňaženku k tomu, aby rozdával radosť a šťastie. Na pohladenie duše netreba ani cent a vyvolá to zázračný pocit. (OK+foto)

Občianske združenie Podbrezovské slniečko ďakuje v mene detí, navštevujúcich prvý stupeň Základnej školy v Podbrezovej a Štiavničke, ako aj detí z Materskej školy Podbrezová, Lopej a Štiavnička, za krásny zážitok z divadelného predstavenia rozprávky „O dvanástich mesiačikoch,“ ktoré videli pri príležitosti Mikulášskej slávnosti v Dome kultúry ŽP. Ďakujeme Železiarňam Podbrezová a.s. za celoročnú spoluprácu s našim občianskym združením.

Inzertná služba

- Predám prerobený päťizbový dom v Brezne na Lichardovej ulici. Cena 83 000 eur. Kontakt 0905 946 839
- Predám rozťahovací stôl a práčku Romo kombi. Kontakt 617 5877
- Predám mrazničku 130 litrovú, zásuvkovú. Kontakt 617 2339

Žrebovali sme

Správne znenie druhej časti výroku: „Každý verí...“, bolo ukryté v tajničke Podbrezovana č. 22, znie „...že človek môže zmúdreť bez toho, aby si to všimol.“ Cenu riaditeľky ŽP Bytos, s.r.o., Ing. Veřy Bulákovéj získava Danka Paučíková zo zásobovania.

Naše vianočné morky

V niektorých dedinských domácnostiach bolo a ešte stále je dobrým zvykom vykrmiť si na vianočný stôl morku. Na tieto časy si spomínam aj ja, hoci som vyrastala ako mestské dieťa. V šesťdesiatych rokoch bolo aj Brezno ešte malé mestečko, v ktorom sa pokrok začal len rozbiehať. Činžiakov bolo poskromne a v súkromných či nájomných domoch sa dala dochovať nejaká tá hydina, ale i zajačiky, kozy a ovce. Výrobky z nich, či chutnuccé mäso spestrovali naše stoly, hlavne v čase sviatočnom. Tak tomu bolo aj v mojej spomienke na tri vykrmené morky, na ktorých sme si chceli pochutnať nielen na Vianoce. Keď ich mama kúpila, boli nezuživé no po každodennom vykrmovaní pekne priberali na váhe. Morky rástli a s ich zaokrúhľovaním sa pomaly blížil ich súdny deň. Veru, nám drobcom bolo aj ľúto, že tieto živé tvory nášho dvora onedlho navždy zmlknú. Ale čo na plat, rozhodnutie dospelých bolo nemenné. Posledný večer sme ich nahnali do kólne, zavreli vráta na zámok a rozlúčili sme sa s nimi, pretože ráno... V to ráno sme vstávali s malými dušičkami. Vyzreli sme z okna na dvor, či nevidíme rodičov v plnej zbroji. Namiesto nich sa však po dvore pohybovali policajti zaisťujúci stopy po zlodoch, ktorým sme veru lup riadne ulahčili. Petlicu i zámok vyloмили a morky, hlúpe stvory, ich asi oddane nasledovali. Potom sme už pri kapustnici a bobalkách mohli len šikovným zlodcom závidieť ich šťavnatú večeru. (vk)

LYŽOVAČKA S VEĽKOU CHUŤOU

VARÍME PODĽA SUSEDOV

GASTRONOMICKÝ FESTIVAL V LYŽIARSKOM AREÁLI TÁLE

LYŽIARSKY AREÁL TÁLE VÁM PONÚKA
6 lyžiarskych vlekov, 6.5 km bežecká lyžiarska trať, snowtubing, Eisstockschiessen, detský lyžiarsky svah.

2. január 2010	Maďarská kuchyňa
16. január 2010	Rakúska kuchyňa
30. január 2010	Česká kuchyňa
20. február 2010	Poľská kuchyňa
27. február 2010	Ukrajinská kuchyňa

TÁLE
SKI, GOLF & HOTEL RESTAURANT

METRO
Partner profesionálov

SPONZORI

IMPERATOR

MS
SLOVAKIA
ITALMÁRKET SLOVAKIA A.S.

Potichu vošiel do detskej izby a zrazil sa s upreným pohľadom svojho desaťročného syna. Chlapec mal obe ruky na paplone. Neúspešne sa nimi pokúšal zakryť nevelkú fotografiu. Vedel, kto je na nej, pretože aj on sám si ju občas prezeral, hoci synovi to zakázal. S pokrčením plic si vzdychol.

„Je neskoro,“ skonštatoval. „Ráno ideš do školy.“

„Tieto Vianoce to vyjde, oco,“ vyriekol syn so skalopevným presvedčením a vzrušene sa posadil. „Snívalo sa mi so stromami a konečne rozkvitli. Kvitnú, oco, chápeš? Mama povedala, že príde, keď rozkvitnú.“

„Chápem,“ pousmial sa. „Ale teraz spi, dobrú noc.“

Fakt to Zuzana tvrdila. Lenže toto sú už tretie Vianoce, ktoré budú tráviť vo dvojici a jej návrat je nedohľadné. Od narodenia Lukáša ho najradšej namotáva-

Vianočný príbeh z pera Jaroslavy Núterovej

vážna psychická porucha vhupla do ich života takmer zo dňa na deň. Dnes Dušan uznáva, že možno aj boli nejaké varovné príznaky, no ako každá mladá, začínajúca rodina, si ich nechceli pripúšťať, prasto zľahčovali, ospravedlňovali a vzhľadom na malého syna, ktorý nerozumel, čo sa s jeho dobrou maminou deje, veru často jednoducho prehládali.

Samozrejme, donekonečna sa to nedalo. S ťažkým srdcom a vydesenými očami vtedy sedemročného Lukáša museli Zuzanu hospitalizovať v psychiatrickej liečebni. Niekoľko týždňov mal mlčať. Potom otca zasypal sprškou otázok a Dušan mal veru čo robiť, aby ich zrozumiteľne zodpovedal.

Pravda je, že výdatne mu v tom pomáhala zdravotná sestra Bar-

bara. v záhrade nádherne kvitli, opájali vôňou a vlievali nádej na prežitie vzácných chvíľ s mamou. Bohužiaľ, užívali si len štyri dni. Zuzanin stav sa náhle zhoršil natolko, že nočnou hodinou boli nútení volať pohotovosť. Ďalšie týždne prešli mlčaním, dokonca Lukáš odmietol navštevovať ju. Pre Dušana to bola nepríjemná situácia, pretože syna nesmel nechať samého a príbuzných v meste nemajú.

„Kde máte Lukáša?“ opýtala sa Barbora.

„Nuž,“ topil sa v rozpakoch, nevediac, ako priznať, že toto nezvláda.

„Aha, robí problémy“ trochu zvrážtila pekné celo. „Kde je?“

„Čaká v aute.“

Zdravotná sestra ho odvedla za manželkou, ktorá sedela v parku na lavičke a pri pohľade

vidieť.

Veľmi sa snažil nedať najavo rozladenosť, nespokojnosť i napätie, navyše keď Lukáša nenašiel v aute začal v duchu hromziť. Dočerta aj s takýmto životom!

Dost ho prekvapil príchod syna s tmavovlasou mladou ženou. Jasné, veď je to Barbora. Úplne zmenená v civilných čiernych nohaviciach a bledomodrej blúzke, s čiernou kabelkou cez plece. Obaja sa usmievali.

Odvtedy sa Dušan viackrát pristihol v myšlienkach na zdravotnú sestru a syn ho v tom nevďojak podporoval. Jednotaj o nej hovoril, reprodukoval s grimasami prežitie chvíle s ňou. Napriek tomu nezabúdala na mamu, ibaže už zrejme nepocitoval taký smútok ako na počiatku jej choroby.

Koniec koncov, sú to takmer

si jej niečo hovoril?“

„Debatili sme,“ odložil utretý hrniec. „Najprv povedala, že sa pokúsia dať ju dokopy, ale ak sa to nepodarí, príde ona. Však bude súhlasiť?“

Nič určité synovi nesľúbil. Medzitym zašiel do liečebne, kde našiel manželku pokojnú, pri plnom vedomí. Tichým hlasom mu oznámila svoju vôľu. Chcela prísť na synove narodeniny, ale bojí sa, že to zasa nezvládne. Oboch miluje a vie, že aj oni milujú ju. Nemôže im donekonečna znepriemňovať život, nezaslúži si to ani jeden z nich. V Barbore budú mať priateľku i radkyňu. Nič nenamietala voči prosbe, aby ju zastúpila aspoň pri niektorých príležitostiach, a aby sestričku pozvali po Lukášových snoch o kvitnúcich stromoch. Prečo práve vtedy sa Dušan nedozvedel, no konečne vie, prečo im syn tak verí.

Narodeninová slávnosť sa vskutku vydarila. Prišlo pár spolužiakov zo školy, aj starí rodičia, no prítomnosť zdravotnej sestry nejako zvlášť nekomentovali. Len svokra bola počiatku trochu zarazená. Navzdory tomu pri lúčení pošepkala zaťovi pár povzbudzujúcich slov.

Leto prešlo rýchlo a Dušan každý deň čakal, kedy Lukáš začne o Vianociach. Povedal si, že ho prekvapí a podujal sa niečo vybavovať. Nie, takéto sviatky sú pre Zuzanu neprimerane náročné, lekári neodporúčajú pobyt v rodine.

S malou dušičkou, navonok akoby mimochodom, navrhol Barbore vianočný návštevu, pričom sa mladá žena pobavené rozosmiala.

„Čo je na tom smiešne?“ nechápal a mal pocit, že sa mu vysmieva.

„Nič v zlom, ale ste s Lukášom podarená dvojica. Ver mi, že by som bola strašne rada s vami, ale neviem... Je to ťažké.“

Viac nenalieval. Na Štedrý deň Lukáš čosi pomohol v kuchyni a potom sa zavrel v detskej izbe. O dve hodiny sa vrátil do obývačky s krikom: „Oco, je tu! Vyšlo to! Prišiel, on prišiel, chápeš? Mám ho!“

„Čo máš, preboha?“

„Poď, je za dverami,“ ľahal ho vzrušene do chodby.

Otvoril dvere. Z výfahu práve vystúpila Barbora, ktorú obaja privítali a Dušan sa zmätene obrátil k synovi: „Ktože to mal prísť?“

„Už je tu,“ chytil so šťastným úsmevom mladú ženu za ruku. „Predsa mój... (záver nájdete v tajníčke, ktorú pošlite do redakcie do 11. januára 2010, čaká na vás cena, ktorú do súťaže venovala Ing. V. Buláková, riaditeľka ŽP BYTOS, s.r.o.).“

Aut. PK	inými slovami, inak (z lat.)	poskáč po niečom, podupkaj	čistiaci prostriedok	Komu patriaci		citrón po anglicky	plastová hračka	nitka	hliník (chem.)		samec ovce	omietaľa	daroval	argón (chem.)	51 v Ríme
indián					mesiac (bás.)					klal, pichal					
chytá, poľuje					mužské meno (31. 1.)					kočovníci					
ženská meno				starec na oné miesto					odoberal					snemovnía	zvukové zhody na konci veršov
citoslovcé bolesti			dravý vták	plakal, kvilil (bás.)				obлак		krátka ženská móda			stroncium (chem.)	štipľavé papričky	
T1															
	otázka na spôsob	mizni, strácaj sa	kórovec			ventilácia (skr.)	udrel				ovládam	storočná voda			
meno Chačaturjana					lesné zvieratá	kryha po česky				dreviny z trópov	samec kravy				
usadenina				kraj	staršia plošná miera				existovali	osamotene			Kainov brat	divadelná úloha	
medz. označenie lietadiel Čiech			pálenka z ryže	obydľia	včiel			najedená					plošná miera	latinský pozdrav	
Pomôcky: KREP, AVE, ARAK	kúpna zmluva	jav	okresný výbor				časť pánskeho obleku	ruský súhlas				alebo (bás.)	všetko v poriadku (z angli.)		
pichá, bodá					kráčam						prikaz				
zverina					hrubý povraz					vlk z Knihy džunglí					

la na sny. Bezhranične mame dôveroval, pretože občas sa mu niektorý splnil, čo považoval za „isto istú“ pravdu.

Pozoruhodné sú však obdobia chlapcových snov. Počiatku si to Dušan nevšimol, ale vždy pár týždňov pred hocakou udalosťou mu plili uši rečami o stromoch a bol veľmi smutný, že ani na jar nechceli kvitnúť.

Veď je pri každom stretnutí syna s mamou. Ak ponamáha mozgové bunky určite si spomenie, odkiaľ pramení jeho viera v spoločný život, v spoločné Vianoce ako kedysi, kým Zuzana neochorela.

Neuveriteľná, priam tragická

bora. Neskôr sa Lukáš vlastne stále obracal na ňu, lebo od nej informácie o mame akosi lepšie pochopil. Po roku vyšlo najavo, že má dokonale zmapovaný i súkromný život mladej ženy, čo sa jeho otcovi vôbec nepozdávalo. Avšak pre Lukášov detský rozum bolo samozrejmosťou konzultovať svoje myšlienky, názory práve s ňou. Na dohovárание otca argumentoval, že predsa Barbora je čosi ako lekárka, a keď pomáha a radí mamine, prečo by nemohla aj jemu. Na to sa sestrička iba zasmiala a súhlasila.

V tú jar sa želanie chlapcovi splnilo. Všetky stromy i kriky

na jej meravú tvár mal obavy, že je pod sedatívmi, čiže plánovaný dialóg sa zmení na zjavný monológ. V tej chvíli bol rád, že Lukáš sa tak múdro rozhodol zostať v aute. Na druhej strane to znamenalo rýchly návrat. Prisadol si teda k Zuzane a začal rozprávať. O svojej práci, o synovej škole, o susedoch, ktorí ju nechávali pozdravovať, o všetkom, čo mu slina na jazyk priniesla, kým ho neprerušila otázku na Lukáša. Popravde odvevil.

„Barbora sa o neho postará,“ vyhlásila lakonicky a opäť unikla do svojho sveta. O pár minút ho požiadal, aby ju odvedol do izby a odišiel. Nechcela syna

tri roky.

V každom prípade sa začali stretnutia s Barbarou opakovať. Síce nepravidelne, no bolo v nich úprimné priateľstvo, nefalšovaná radosť a vďaka nim začali brať svoj osud nie ako nutné zlo, ale naučili sa ho akceptovať triezvo ako skutočnosť. Každý v rámci svojich možností.

V apríli, presne mesiac pred svojimi narodeninami mal Lukáš zasa sny o kvitnúcich stromoch. Keď sa ho otec pýtal, čo by si želal, bez váhania odpovedal: „Chcel by som maminu, ale to zasa nevýjde. Nemohla by namiesto nej k nám prísť Barbora?“ „Fíha,“ zatiahol s úškrnom. „Ty